

Svar på skriftligt spörsmål SSS 482/2024 rd

Svar på skriftligt spörsmål om den kraftigt växande näthandeln med billiga produkter och dess skadliga konsekvenser

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 482/2024 rd undertecknat av riksdagsledamot Kimmo Kiljunen /sd:

Ämnar ministern vidta åtgärder för att begränsa inflödet av billiga produkter från olika delar av världen på grund av icke-hållbar konsumtion,

vilka åtgärder anser ministern vara de viktigaste för att förbättra konsumentsäkerheten för billiga produkter och minska deras miljöbelastning och

vilka åtgärder anser ministern vara mest brådskande för att skydda principerna för rättvis företagsverksamhet och den inhemska marknaden mot import av billiga utländska produkter?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

De problem som framförs i spörsmålet berör hela Europeiska unionen och därmed även Finland. Finland är en del av EU:s inre marknad där varor kan röra sig fritt. Lösningarna på problemen är också gemensamma för unionen och Finland har konsekvent förespråkat gemensamma regleringslösningar i frågor som gäller produktsäkerhet och nätplattformarnas ansvar. Lagstiftningen som är central med tanke på helheten fördelas på flera olika förvaltningsområden.

Inom EU har man under de senaste åren ingripit med flera olika regleringsåtgärder i bekymmer i anslutning till näthandeln och regleringen har utvecklats stegvis. Regleringen av marknadskontrollen har harmoniserats och uppdaterats särskilt genom EU:s förordning om marknadskontroll, som började tillämpas sommaren 2021. EU:s förordning om allmän produktsäkerhet har tillämpats i två månader och regeringen har i början av året överlämnat en proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om komplettering av förordningen. I den ger regeringen till exempel marknadskontrollmyndigheten befogenheter att rikta föreskrifter till leverantörer av onlinemarknadsplatser och påföra dem påföljdsavgifter när de inte fullgör sina skyldigheter enligt förordningen om allmän produktsäkerhet.

Genom förordningen om allmän produktsäkerhet kompletteras och preciseras också EU:s förordning om digitala tjänster, som innehåller bestämmelser om krav på tillbörlig aktsamhet för leverantörer av onlinemarknadsplatser. Förordningen har tillämpats i cirka ett år. Huvudansvaret för förordningen hör till kommunikationsministeriets förvaltningsområde. De mycket stora onlineplattformar som avses i förordningen är till exempel Temu, Shein, AliExpress och Amazon Store. Kommissionen har både exklusiv och i förhållande till medlemsstaterna primär behörighet att övervaka dessa aktörer. Kommissionen har till exempel redan inlett ett officiellt förfarande för att bedöma om Temu eventuellt har brutit mot förordningen om digitala tjänster.

Utöver produktsäkerheten och frågor gällande onlineplattformar pågår inom EU ett program för grön utveckling, inom ramen för vilket man har utvecklat bestämmelser om hållbarhet och cirkulär ekonomi, genom vilka varorna på EU:s marknad görs miljövänligare under hela deras livscykel och konsumenternas möjligheter att påverka i den gröna omställningen ökas. Som exempel kan nämnas EU:s ekodesignförordning, vars nationella genomförande pågår vid arbets- och näringsministeriet. Till ärendet hör också direktivet om främjande av reparation av varor, som syftar till att främja en mer hållbar konsumtion och vars nationella genomförande pågår vid justitieministeriet. I bestämmelserna om producentansvar åläggs näringsidkare skyldighet att ordna återvinning och avfallshantering för sina produkter. Huvudansvaret för detta hör till miljöministeriets förvaltningsområde och man har strävat efter att stärka övervakningen av näthandeln i detta avseende även inom EU: till exempel i EU:s batteriförordning åläggs nätplattformarna skyldigheter gällande tillbörlig aktsamhet i fråga om detta och liknande skyldigheter föreslås också i det avfallsdirektiv som man för närvarande förhandlar om.

Inom handelspolitiken strävar EU efter att utveckla reglerna för den internationella handeln i Världshandelsorganisationen WTO så att konsumentskyddet på nätet stärks. Dessutom har kommissionen lagt fram ett förslag om en totalreform av unionens tullagstiftning. Finansministeriet ansvarar för de pågående förhandlingarna. Syftet med förslaget är att främja jämlika konkurrensvillkor mellan unionens näringsidkare och näringsidkare i tredjeländer genom att avskaffa tullfrihetsgränsen på 150 euro. Förslaget innehåller också bestämmelser om näthandel. Målet är att förbättra överensstämmelsen med kraven för varor som importeras till unionen via näthandeln och att rikta ansvaret för detta till nätplattformen i stället för konsumenten samt att förbättra tullmyndigheternas möjligheter att övervaka detta varuflöde. Enligt förslaget börjar regleringen av näthandeln tillämpas våren 2028. Finland understöder målet med reformen och anser att reformen till många delar är viktig och nödvändig.

Som det framgår av kommissionens meddelande av den 5 februari 2025 i denna fråga är det europeiska samarbetet viktigt för att lösa problemen med näthandeln och kommissionen spelar här en viktig roll både som tillsynsmyndighet och som samordnare av samarbetet. Finland deltar aktivt i detta samarbete till exempel inom ramen för nätverket av EU:s konsumentmyndigheter och nätverket för konsumentssäkerhet.

I ljuset av allt jag framfört ovan konstaterar jag att Finland tillsammans med andra medlemsstater i unionen har vidtagit betydande åtgärder för att lösa de problem som läggs fram i spörsmålet. En stor del av den lagstiftning som tillämpas är dock fortfarande färsk, varför dess effekt ännu inte nödvändigtvis syns helt och hållet. Det viktigaste är nu att satsa på ett effektivt genomförande, både nationellt och i samarbete med andra medlemsstater och kommissionen. Dessutom måste man säkerställa att lagstiftningens funktionalitet utvärderas och att lagstiftningen också till lämpliga delar förnyas för att svara på de problem som observerats. För att säkerställa Finlands och hela Europas konkurrenskraft är det dock viktigt att se till att företagen i den nya lagstiftningen inte åläggs sådana skyldigheter vars efterlevnad de facto inte kan övervakas i fråga om företag som är verksamma från ett tredje land. En sådan reglering skulle kunna snedvrider konkurrensförhållandena ytterligare. Med tanke på lika konkurrensförhållanden för företag är det viktigt att regleringen som gäller aktörer inom EU tillämpas jämnt på alla aktörer som bedriver ekonomisk verksamhet inom EU. Det är också viktigt att trygga konsumenternas förmåga att fritt fatta informationsbaserade köpbeslut genom att ingripa i olagliga, manipulerande marknadsföringsmetoder och erbjuda konsumenterna information om säker näthandel, vilket de finländska myndigheterna gör i sina kanaler.

Helsingfors 11.2.2025

Arbetsminister Arto Satonen